

汉罗对照
EDIȚIE BILINGVĂ CHINEZĂ-ROMÂNĂ

中國古代寓言

FABULA DIN CHINA ANTICĂ

徐文德 译

în românește de

XU WENDE

中国国际广播出版社
EDITURA RADIO CHINA INTERNAȚIONAL

汉罗对照
EDIȚIE BILINGVĂ CHINEZĂ-ROMÂNĂ

中國古代寓言

FABULA DIN CHINA ANTICĂ

徐文德 译
în românește de
XU WENDE

中国国际广播出版社
EDITURA RADIO CHINA INTERNATIONAL

图书在版编目(CIP)数据

中国古代寓言：汉语、罗马尼亚语对照 / 徐文德译. —北京：中国
国际广播出版社，2016.10

ISBN 978-7-5078-3893-0

I. ①中… II. ①徐… III. ①寓言—作品集—中国—古代—汉语、罗马
尼亚语 IV. ①I276.4

中国版本图书馆CIP数据核字(2016)第133189号

中国古代寓言

译者 徐文德
责任编辑 郭广
版式设计 国广设计室
责任校对 徐秀英

出版发行 中国国际广播出版社 [010-83139469 010-83139489 (传真)]
社址 北京市西城区天宁寺前街2号北院A座一层
邮编 100055
网址 www.chirp.com.cn
经销 新华书店
印刷 北京艺堂印刷有限公司

开本 640×940 1/16
字数 180千字
印张 12.75
版次 2016年10月 北京第一版
印次 2016年10月 第一次印刷
定价 42.00元

译者简介

徐文德，1934 年生于上海。1951—1953 年就读于北京外国语学校（现名北京外国语大学）英语系，1953—1956 年就读于布加勒斯特大学语言文学系。1956—1964 年、1965—1968 年曾先后任中国驻罗马尼亚大使馆职员、外交部苏欧司科员、驻罗使馆随员。1968—1996 年就职于中国国际广播电台罗马尼亚语组（1973—1986 年任组长）。

译著：《爱明内斯库诗选》，上海译文出版社，1981（与戈宝权、李宁来合译）；《中国历代笑话一百篇》，布加勒斯特旅游出版社，1990（与丽亚－玛利亚·安德烈伊策、扬·安德烈伊策合作）；《中国古代寓言选萃》，布加勒斯特巴科出版社，1993（与埃尔维拉·伊瓦什库合作）；《中国经典笑话》和诗集《美丽的事业——15 位中国现代诗人》，布加勒斯特，拉韦克斯洛姆斯出版社，2015（与丽亚－玛利亚·安德烈伊策、扬·安德烈伊策合作）。

汉罗对照本：《中国古词精品》（与埃米尔·米拉索瓦合作），《中国唐诗集》、《毛泽东诗词》、《诗经》、《老子道德经》、《论语》、《中国古代寓言》、《中国历代笑话》，中国国际广播出版社，2015—2016 年。

1989 年 6 月应邀赴罗参加罗马尼亚大诗人爱明内斯库逝世 100 周年纪念活动，获罗马尼亚作家协会颁发的“爱明内斯库奖状”。2000 年值爱明内斯库诞辰 150 周年之际，获由时任罗马尼亚总统埃

米尔·康斯坦丁内斯库颁发和签署的“爱明内斯库诞辰 150 周年纪念奖章”及证书。2009 年 10 月 5 日获罗马尼亚外交部为庆祝罗中建交 60 周年而颁发的“杰出贡献奖状”。

Notă biografică

Xu Wende s-a născut în 1934 la Shanghai. A făcut studii de limba engleză la Institutul de Limbi Străine din Beijing (1951—1953) și de limba română la Facultatea de Filologie a Universității București (1953—1956). A fost funcționar și apoi atașat la Ambasada Chinei de la București (1956—1964 și 1965—1967) și la Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Populare Chineze (1964—1965 și 1967—1968). A lucrat (1968—1996) la Secția de limba română a postului Radio China Internațional, unde între 1973 și 1986 a activat ca șef al secției.

Volume de traduceri: *Culegere de poezii, Eminescu*, Editura Yiwen, Shanghai, 1981 (în colaborare); *Supă de ginseng, povestiri umoristice chineze*, Editura pentru turism, București, 1990 (în colaborare cu Lia-Maria Andreiță, Ion Andreiță); *Comoara înțelepciunii și alte tâlcuri din China antică*, Editura Paco, București, 1993 (în colaborare cu Elvira Ivașcu); *Anecdote clasice chineze și volumul de versuri Cauza frumuseții—15 poeți chinezi contemporani*, Editura Rawex Roms, București, 2015 (în colaborare cu Lia-Maria Andreiță, Ion Andreiță)

Volume de traduceri bilingve: *Giuvare din lirica chineză clasică* (în colaborare cu Emil Mirasova), *Poezia din dinastia Tang*, *Poezia de Mao Zedong*, *Cartea cântecelor*, *Cartea despre Dao și virtute de Laozi*, *Analectele lui Confucius*, *Fabula din China antică și Povestiri hazlii din toate epocile Chinei*, Editura Radio China Internațional, 2015—2016.

În iunie 1989 a fost invitat în România cu ocazia centenarului morții lui Eminescu. Cu acest prilej Uniunea Scriitorilor din România i-a decernat Diploma Eminescu pentru contribuția adusă la cunoașterea

în China a operei și personalității poetului român. În 2000, cu ocazia aniversării a 150 ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, președintele României, Emil Constantinescu, i-a conferit medalia comemorativă „150 ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”.

La 5 octombrie 2009, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre Republica Populară Chineză și România, a primit Diploma de Excelență, acordată de Ministerul Afacerilor Externe al României, în semn de recunoaștere și prețuire a contribuției aduse la dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare româno-chineze.

译者的话

谈到寓言，我认为首先要弄清楚这个词是什么意思。根据《辞海》（上海辞书出版社，2009年第六版），寓言被定义为“一种文学体裁。它以散文或韵文的形式，讲述带有劝谕或讽刺意味的故事。结构大多短小，主人公多为动物，也可以是人或非生物。主体用意在于惩恶扬善，多充满智慧哲理。素材多来源于民间传说。西方文学中著名的寓言有古希腊的《伊索寓言》等。中国春秋战国时期已盛行寓言，有不少保留在《庄子》、《韩非子》等著作中。”

这个定义指出了寓言的两个特点：它不但具备劝谕、讽刺的功能，而且是一种有故事情节的文学作品。

在我国几千年的文学宝库里，存在不少精彩的寓言。这些寓言是古代文学家、史学家、哲学家的心血结晶。他们在阐述某个论点时，为了加强说服力，都喜欢用一些小故事来作例证，这样就陆续形成了许许多多颇有风趣的寓言。

本选集名为《中国古代寓言》，所收录的是先秦至西汉的寓言，也就是中国最早期的寓言。先秦（特别是战国）时代在中国寓言发展史上占有光辉的一页。

先秦的寓言是时代的产物。战国时期，寓言的数量颇丰，这主要是由当时百家争鸣的局面造成的。在这个时期，诸侯纷争，战事频仍，社会动荡，人民处于水深火热之中。

在春秋战国时期，各种学派异彩纷呈，诸子百家人才辈出。诸子周游列国，宣扬自己的学说。为了得到各国君主的支持，必须想方设法说服他们。于是寓言就成为他们游说的一种有力武器。用故事的形式来阐明自己的观点，总比直截了当的陈述有效得多，同时这也是一种安全的做法。因为诸子面对的是喜怒无常的君主；如果

随便进言，很容易招惹祸患。所以他们需要极高超的寓言技巧，才能达到游说的目的。因此，运用言简意赅的寓言，是十分自然的事。

到了秦汉，政治局势跟先秦时代截然不同。这时期的寓言也就相应地减少了。秦始皇焚书坑儒和汉朝崇尚儒术的政策侧重钳制人民的言论自由。

一般来说，寓言里的主角大多数是动物。但就中国的寓言而言，当然有用动物作主角的，但也有不少和人世间的事情有关，有时还借用历史人物来增添故事的趣味。此外，我国古代寓言也包含神话色彩，《愚公移山》就是一个著名的例子。

中国古代寓言丰富了中国语言。寓言简洁、精练的语言形式形成了汉语不可分割的一部分。即使当今中国的学校课本也选录了不少寓言，例如《守株待兔》《杞人忧天》《画蛇添足》，等等，都是流传极广的故事。

本书收录的中国古代寓言是按时代先后编排的。希望爱好中国古典文学的罗马尼亚读者能从中对中国寓言的发展史有所了解，也希望这个译本成为一本值得他们关注的读物。

徐文德

Cuvânt al traducătorului

Vorbind de fabule, socot că se cuvine să pornim de la noțiunea cuvântului fabulă. În Dicționarul (Cihai), ediție a 6-a, publicat în august anului 2009, sub egida prestigioasei comisii de editare a Editurii de Dicționare din Shanghai, fabula e definită, „un gen de literatură sub formula unor povestiri alegorice în proză sau în versuri, cu o structură scurtă și concisă, cu un caracter moralizator și cu un înțeles satiric. Scopul temei lor este de a sancționa răul și a încuraja binele. Fabulele sunt povestiri pline de înțelepciune și cu o tentă filosofică. Materia primă provine adesea din legende populare. În literatura apuseană, fabula excelează în Grecia antică prin scrisul lui Esop. În antichitatea Chinei, fabula a ajuns să strălucească în perioadele Primăverii și Toamnei (770—476 î.e.n.) și a Statelor Combatante (475—221 î.e.n.). Nu puține piese se găsesc păstrate în scrierile unor gânditori și filosofi cum sunt Zhuangzi și Hanfeizi etc.”

Definiția de mai sus a arătat două trăsături caracteristice ale fabulei, și anume, ea are o funcție moralizatoare și alegorică și constituie un ansamblu de episoade care alcătuiesc acțiunea unor opere literare.

În tezaurul multimilenar al literaturii clasice chineze există un mare număr de fabule spectaculoase. Ele reprezintă rodul trudei mintale a literaților, istoricilor și filosofilor din China antică. Pentru a consolida puterea de convingere, călătorind prin diferite țări în căutare de sprijin pentru un anumit argument, autorilor de fabule le plăcea să folosească unele povestioare ca mijloc de prezentare a argumentelor în susținerea unor teze prin fabule hazlii. În felul acesta s-au format diverse școli de

gândire, ținând fiecare să-și propage și să-și impună ideile filosofice și sociale. Astfel s-au ivit de-a lungul anilor o mulțime de fabule pline de haz.

În prezenta culegere intitulată „Fabula din China antică”, sunt selectate fabule din epoca cuprinsă între perioada premergătoare Imperiului Qin^① și dinastiile Han de Vest (206 î.e.n.—25 e.n.) și Han de Est (25—220) și ele constituie primele fabule apărute în istoria Chinei. Perioada premergătoare Imperiului Qin, și în special Era Statelor Combatante, era o epocă de înflorire pentru fabula chineză clasică.

Fabulele din epoca de dinaintea Imperiului Qin erau un produs al timpurilor. În perioada Statelor Combatante, a apărut o abundență de fabule, datorită faptului că s-a format atunci în istoria Chinei fericita situație de întrecere a o sută de școli. În acea perioadă, statele ducale mai mici formate prin divizarea fostului stat unitar Zhou, se războiau în permanență între ele. Societatea era măcinată de frământări puternice, iar oamenii de rând erau pierduți în mizerie cruntă.

În perioada Primăverii și Toamnei și în cea a Statelor Combatante, cu numeroase curente, s-au ivit o sută de școli de gândire, care au dat naștere la o mare pleiadă de literați. Călătorind prin diferite state, exponenții lor susțineau propriile lor doctrine. Pentru a-și câștiga sprijinul din partea suveranilor din diverse țări, aceștia s-au străduit în fel și chip să susțină ideile lor de guvernare și de reformă în fața cârmuitorilor. Fabulele erau adesea folosite ca o armă puternică. Prezentarea argumentelor lor sub formă de istorioare se dovedea totdeauna mai eficace decât expunerea lor fără înconjur, aceasta fiind totodată o practică fără riscul vieții. Cei care trebuiau convinși și câștigați pentru cauză erau atunci monarhiile care se înfuriau ușor când erau contraziși sau când li se aduceau critici. Rostite direct, argumentele puteau lesne atrage asupra lor o nenorocire. De aceea,

① E vorba de epoca istorică dinaintea constituirii primului stat feudal unificat Qin în istoria Chinei; se referă în general la perioadele Primăverii și Toamnei (770—476 î.e.n.), Statelor Combatante (475—221 î.e.n.)

acești exponenți trebuiau să fie tare pricepuți în tehnica vorbirii, astfel încât argumentele lor bine ticluite să se poată impune de la sine. Așadar folosirea fabulelor concise era întru totul un lucru firesc.

În perioada Qin-Han însă a survenit o situație politică cu totul diferită de cea din epoca premergătoare Imperiului Qin. Prin urmare, în această perioadă s-a redus în mod corespunzător și numărul de fabule. Pentru a-și consolida puterea, primul împărat al Qinului a luat măsuri pertinente în consens cu mersul istoriei, poruncind totodată arbitrar „arderea cărților și îngroparea învățaților”, și această politică reacționară și reprobabilă accentua în mod special suprimarea libertății cuvântului.

În planul analogic al fabulei, reprezentările țin în general de lumea animalelor. Dar în fabula chineză clasică, pe lângă reprezentările alegorice din lumea animalelor, ea are și legătură cu întâmplările din lumea umană și uneori apelează chiar la personaje istorice pentru ca povestirile să aibă un mai mare gust artistic. În afară de aceasta, fabula din China veche are și o tentă legendară, un exemplu renumit în această privință fiind Yugong yishan (Bătrânul prostănac mută munții).

Fabula din China antică a contribuit la îmbogățirea limbii chineze. Limbajul ei viu și concis a devenit o parte inseparabilă a limbii chineze. Multe povestiri populare precum „Stând lângă butuc”, „Omul muncit de frică” și „Lăudărosul pierde folosul” sunt incluse și astăzi în manualele școlare, ele bucurându-se de o largă răspândire în popor.

Prezentarea fabulelor selectate în acest volum s-a făcut după criteriul cronologic. Sperăm că cititorii noștri iubitori de literatură chineză clasică vor cunoaște astfel, într-o oarecare măsură, istoria dezvoltării fabulei chineze, și totodată ca acest volum de traduceri să devină o carte vrednică de atenția lor.

Xu Wende

目 录

Cuprins

孟子

Mencius

- (1) 五十步笑百步 /002
- (2) 揠苗助长 /004
- (3) 月攘一鸡 /005
- (4) 齐人妻妾 /006

- (1) Râde ciobul de oală spartă /002
- (2) O mână de ajutor răsadurilor /004
- (3) O dată pe lună /005
- (4) Un soț nerușinat /006

庄子

Zhuangzi

- (5) 丑女效顰 /009
- (6) 坎井之蛙 /010
- (7) 鹓鶵腐鼠 /012
- (8) 鲁侯养鸟 /014
- (9) 养斗鸡 /015
- (10) 美与丑 /017
- (11) 匠石运斤 /019
- (12) 庄周贷粟 /021

- (5) Manieră afectată /009
- (6) Broasca într-o fântână nu prea adâncă /010
- (7) Pasărea fenix și bufnița /012
- (8) Bunătățile omului — otrava păsării /014
- (9) Luptătorul /015
- (10) Frumusețe și urâțenie /017
- (11) Toporul dulgherului /019
- (12) Un pește în strâmtoare /021

列子

Liezi

(13) 杞人忧天 /024	(13) Omul muncit de frică /024
(14) 国氏善盗 /026	(14) Cum trebuie să furi /026
(15) 海上沤鸟 /029	(15) Întâmplări cu pescăruși /029
(16) 朝三暮四 /030	(16) Dimineța trei și seara patru /030
(17) 尹氏治产 /032	(17) Stăpânul și sluga /032
(18) 燕人还国 /035	(18) Întors la locul de baștină /035
(19) 愚公移山 /037	(19) Cum se pot muta munții /037
(20) 夸父追日 /040	(20) Gonind după soare /040
(21) 两小儿辩日 /041	(21) Care din ei avea dreptate? /041
(22) 詹何钓鱼 /043	(22) Pescarul cu undița /043
(23) 薛谭学讴 /045	(23) O aluzie subtilă /045
(24) 野人献曝 /046	(24) Plocon lumina soarelui /046
(25) 道见桑妇 /047	(25) Plătit cu aceeași monedă /047
(26) 牝牡骊黄 /049	(26) Judecată limpede, nu glumă! /049
(27) 杨布打狗 /052	(27) O schimbare de culoare /052
(28) 不死之道 /053	(28) Calea nemuririi /053
(29) 亡鈇疑邻 /054	(29) În ochii privitorului /054

尹文子

Yinwenzi

(30) 康衢长者 /056	(30) Nume care sperie /056

荀子

Xunzi

(31) 宥坐之器 /058

(31) Potirul povăţuitor /058

韩非子

Hanfeizi

(32) 信子而疑邻 /062

(32) Fiul bogătaşului şi tatăl vecinului /062

(33) 和氏璧 /063

(33) Bi-ul lui He /063

(34) 纣为象箸 /065

(34) De la beţigaşele de fildeş la prăbuşire /065

(35) 宋人刻楮 /067

(35) O frunză în trei ani /067

(36) 赵襄王学御 /068

(36) Regele şi vizitiul /068

(37) 远水不救近火 /070

(37) Apa de departe nu sperie focul /070

(38) 鲁人之越 /071

(38) Nicicum o mutare înţeleaptă /071

(39) 伯乐教人 /072

(39) Tot ponosul cu folosul /072

(40) 就虫自杀 /073

(40) Şarpele cu două guri /073

(41) 不待满贯而去 /074

(41) Aşteptarea poate fi nechibzuinţă /074

(42) 中行文子出亡 /075

(42) Prieten sau vrăjmaş /075

(43) 侏儒梦灶 /077

(43) Un vis devine realitate /077

(44) 南郭吹竽 /079

(44) Întregind numărul /079

(45) 夫妻祝祷 /080

(45) Rugăciuni zeloase /080

(46) 买椟还珠 /081

(46) Caseta şi perla /081

(47) 画孰最难 /082

(47) Ce este mai greu de desenat /082

(48) 卜妻缝裤 /083

(48) Tot la fel ca cei vechi /083

(49) 郑人买履 /084

(50) 曾子杀猪 /085

(51) 自相矛盾 /087

(52) 守株待兔 /088

(49) Măsura se ia cu mintea /084

(50) Copiii nu trebuie amăgiți /085

(51) Lance și scut /087

(52) Stând lângă butuc /088

吕氏春秋

Lüshi Chunqiu

(53) 祁黄羊举贤 /090

(54) 列子学射 /092

(55) 孔子马逸 /094

(56) 刻舟求剑 /096

(57) 一鸣惊人 /097

(58) 掣肘 /099

(59) 穿井得一人 /101

(60) 掩耳盗钟 /102

(53) Să stai strâmb, dar să judeci drept/090

(54) Cum și de ce?/092

(55) Darul de convingere/094

(56) Un semn de pomană/096

(57) Pasărea tăcută/097

(58) Bețe-n roate/099

(59) Săpând o fântână, dobândești un
lucrător/101

(60) Crezi că dacă-ți astupi urechile, alții
n-or auzi?/102

晏子春秋

Yanzi Chunqiu

(61) 二桃杀三士 /104

(62) 晏子车夫 /108

(63) 晏子使楚 /110

(64) 橘化为枳 /112

(61) Două piersici la trei viteji /105

(62) Yanzi și vizitiul /108

(63) Yanzi trimis ca sol în țara Chu /110

(64) Mandarine și portocale /112

宓子

Fuzi

(65) 阳桥 /115

(65) Povește pescărești /115

景子

Jingzi

(66) 宓子贱与巫马期 /118

(66) Tihnă și nu istoveală! /118

战国策

Zhanguo Ce

(67) 楚人两妻 /121

(67) Un om din Chu avea două neveste/121

(68) 管庄刺虎 /123

(68) Guan Zhuang junghiind tigrii /123

(69) 扁鹊之言 /124

(69) Vorbele lui Bianque /124

(70) 曾参杀人 /126

(70) A treia vestire /126

(71) 江上处女 /128

(71) Fecioare pe malul apei /128

(72) 邹忌 /130

(72) În căutarea adevărului /130

(73) 画蛇添足 /132

(73) Lăudărosul pierde folosul /132

(74) 狐假虎威 /134

(74) Un tigru la edecul vulpii /134

(75) 惊弓之鸟 /135

(75) O pasăre înspăimântată /135

(76) 南辕北辙 /137

(76) În direcția opusă /137

(77) 忠信致笞 /139

(77) Un caz de nedreptate /139

(78) 求千里马 /141

(78) Un cap costisitor /141

(79) 卖骏马 /143

(79) Cum s-a vândut un cal /143

(80) 鹬蚌相争 /144

(80) Becața și scoica /144